

Veerkracht en Werkloosheid:

*Onderzoek naar de samenhang tussen veerkracht en verklaringen voor een toekomstige
werkloosheid*

Mandy Guidone

s1342142

m.guidone@student.utwente.nl

Eindverslag

Januari 2016

Universiteit Twente

Faculteit der Gedragwetenschappen

Opleiding Psychologie

Begeleidingscommissie:

Eerste begeleider: Dr. A. M. Sools

Tweede begeleider: Jochem Goldberg

Samenvatting

Het doel van dit onderzoek is om te onderzoeken wat de verschillen en overeenkomsten zijn tussen de verklaringen die mensen voor hun toekomstige werkloosheid geven en hun mate van veerkracht. Negatieve gebeurtenissen zoals werkloosheid beïnvloeden het leven van mensen. Op wat voor manier mensen met deze gebeurtenissen omgaan, hangt af van hun attributie. Tot nu toe is er nog niet onderzocht of veerkracht, attributie en toekomstverbeeldingen samenhangen. In dit onderzoek namen 21 mensen deel. De mensen waren afkomstig uit Nederland en Duitsland. De steekproef bestond uit 10 mannen en 11 vrouwen. De deelnemers waren tussen 20 en 59 jaar oud. Een mixed method onderzoek was gebruikt die uit twee verschillende meetinstrumenten bestond. De meetinstrumenten bestonden uit een brief vanuit de toekomst en een vragenlijst. In de brieven moesten de deelnemers een gewenste situatie in de toekomst beschrijven waarin ze geen betaald werk hadden. Daardoor was het mogelijk de impliciet attributie te onderzoeken. Verder was voor deze scriptie gebruikt gemaakt van de Brief Resilience Scale (BRS) en de vraag over attributie. De BRS toonde aan in welke mate mensen goed met tegenslagen, negatieve gebeurtenissen en stressvolle situaties konden omgaan. De Vraag over attributie had betrekking op de causale attributie theorie van Weiner (1985). Ze toonde de expliciet attributie van de deelnemers aan. Uit de data kwam na voeren dat 62 procent van de expliciet attributie overeenkwam met de impliciet attributie van de deelnemers en 39 procent verschilt. Uit de resultaten bleek dat er een samenhang bestaat tussen veerkracht en de verklaringen die mensen voor hun toekomstige werkloosheid geven. Mensen die intern attribueren scoren hoog op de BRS en hebben dus een hoge mate van veerkracht. In tegenstelling hebben mensen die laag op de BRS scoren, een lagere mate aan veerkracht en schrijven hun werkloosheid eerder aan de samenleving toe dan aan zich zelf. Mensen met een hoge mate van veerkracht beschikken over het vermogen om beter met negatieve gebeurtenissen in hun leven om te gaan. Er is een significant verschil in veerkracht tussen de deelnemers die intern geattribueerd hebben en de deelnemers die extern geattribueerd hebben. Dit verschil is mogelijk terug te voeren op verschillende redenen zoals de sociale omgeving van mensen, hun interactie met elkaar en hun cultuur.

Abstract

The purpose of this study was to examine the relation between resilience, attribution and explanations for unemployment in the future. It was examined whether there are any differences and similarities between resilience and explanations for unemployment in the future. Negative events such as unemployment have an influence on the life of people. How people handle these events depends on their attribution. At present the relationship between resilience, attribution and explanations for unemployment has not been showed. A total of 21 people from the Netherland and Germany participated in this study. The sample consisted of 10 men and 11 women, who were between 20 and 59 years old. A mixed method research was used which consisted of two different measuring instruments. The measuring instruments consisted of a letter from the future and a questionnaire. The participants had to write a desirable situation in the future where they were unemployed. It was possible to examine the implicit attribution. The Brief Resilience Scale (BRS) and the question about attribution were used. The BRS showed how good people can handle negative and difficult events. The question about attribution refers to the causal attribution theory from Weiner (1985). It showed the explicit attribution. It was showed that 62 percent from the explicit attribution were similar with the implicit attribution and 39 percent were different. The results showed that there is a correlation between resilience and the explanations for unemployment in the future. People with internal attribution styles have a high score op de BRS and high resilience. People who score low on the BRS have a lack of resilience and blame the society for their unemployment. People with high resilience have a better ability to handle negative events. There is a significant difference in resilience between people with an internal attribution style and people with an external attribution style. It is possible that this difference is a result from the social environment, the interaction between people and their culture.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	5
Methode.....	10
Deelnemers.....	10
Procedure.....	10
Materiaal.....	11
Data analyse.....	13
Resultaten.....	15
Controlevragen en algemen indruk.....	15
Attributie in de toekomst brieven.....	16
Vraag over attributie.....	18
Brief Resilience Scale (BRS).....	19
Samenhang tussen veerkracht en attributie.....	19
Conclusies en Discussie.....	21

Inleiding

Het doel van dit onderzoek was om te kijken hoe veerkracht, attributie en toekomstverbeeldingen van werkloosheid met elkaar samenhangen. Het was gericht op het in kaart brengen van de overeenkomsten en verschillen tussen de verklaringen die de mensen geven voor hun werkloosheid en hun mate aan veerkracht. Veerkracht is het vermogen om met negatieve gebeurtenissen in het leven in aanraking te komen en zich te herstellen (Smith et al., 2008). Er werd voor werkloosheid gekozen, omdat dit tegenwoordig een veelvoorkomende gebeurtenis is, waarbij mensen met problemen geconfronteerd worden die zich op hun leven kunnen uitwerken (Weterings, Diodato & van den Berge, 2013). Op wat voor manier personen met deze gebeurtenissen omgaan, hangt af van hun attributie. Of mensen intern of extern attribueren (Weiner, 1985) heeft vermoedelijk invloed op de verklaringen die ze uiteindelijk in de brieven geven. Hiertoe werd een mixed method onderzoek uitgevoerd met twee verschillende meetinstrumenten. Deze bestaan uit een brief vanuit de toekomst en een vragenlijst. De vragenlijst omvat de Brief Resilience Scale en Utrechtse Copinglijst. De onderzoeksvraag werd beantwoord door middel van kwalitatieve en kwantitatieve analyse.

Zoals boven genoemd worden mensen vroeg in het leven met situaties geconfronteerd die hen met problemen confronteren. Deze gebeurtenissen zijn er verantwoordelijk voor dat mensen in hun leven niet altijd succes ervaren maar ook falen (Weiner, 1985). Negatieve gebeurtenissen hoeven niet hetzelfde effect op verschillende personen te hebben, omdat zij verschillen in de mate waarin ze het gebeurtenis waarnemen en ervaren. Dit betekent dat bijvoorbeeld het ene individu veel leed ervaart door een bepaald gebeurtenis terwijl een ander individu geen last hoeft te ervaren. Maar hoe is dat mogelijk?

Er zijn verschillende benaderingen om het bovengenoemde te bekijken. In dit onderzoek is de causale attributie theorie van Weiner (1985) als eerste benadering gekozen. De causale attributie theorie van Weiner (1985) is een van de bekendste theorieën over succes en falen. Deze theorie biedt inzicht in hoe mensen succes en falen verklaren (Weiner, 1985). Weiner stelt dat individuen proberen aan zich zelf of aan anderen uit te leggen waarom iets mislukt of geslaagd is. Hierbij is het belangrijk dat een gebeurtenis of resultaat positief of negatief door het individu ervaren wordt. Individuen hebben de neiging om positieve gebeurtenissen aan zichzelf toe te schrijven wat volgens Weiner de 'interne attributie' is (Weiner, 1985). Negatieve en ongewenste gebeurtenissen worden daarentegen eerder toegeschreven aan externe redenen en andere oorzaken die niets te maken hebben met het

individu zelf. Dit wordt 'externe attributie' genoemd (Weiner, 1985). Over het algemeen valt te zeggen dat individuen attribueren om een positief zelfbeeld te creëren. Om die reden hebben individuen de neiging om positieve gebeurtenissen aan zichzelf toe te schrijven (interne attributie) en negatieve gebeurtenissen aan oorzaken buiten zich zelf (externe attributie) (Weiner, 1985).

Hoe mensen negatieve gebeurtenis waarnemen heeft ook te maken met veerkracht. Als tweede benadering is dus die van veerkracht gekozen. Volgens Smith et al. (2008) moest de oorzaak van de verschillende waarnemingen van gebeurtenissen gezocht worden in het verschil in veerkracht. Er zijn veel verschillende definities van veerkracht te vinden in de literatuur. Over het algemeen wordt veerkracht beschreven als het vermogen om van tegenslagen te herstellen en met stressvolle gebeurtenissen te kunnen omgaan (Smith et al., 2008). Herrman en Stewart (2011) concludeerden dat veerkracht het vermogen is om welbevinden te bewaren of te herkrijgen. Dit gebeurt zelfs als ze een ongeluk of negatieve gebeurtenis ervaren (Herrman & Stewart, 2011). Ungar (2012) stelt dat de omgeving even belangrijk is voor het ontwikkelen van veerkracht als de persoonlijke kenmerken van iemand. Vaak wordt verwacht dat veerkracht een vermogen is dat personen bezitten. Volgens Ungar (2012) is het eerder een proces dat mensen doorlopen dan een vermogen waarover iedereen beschikt. Dit proces wordt door de familie, school en gemeenschappen ondersteund en bevordert. Het is een proces dat door de omgeving van een persoon en de persoon zelf beïnvloed wordt. Familie, vrienden, school, de buurt en de sociale omgeving in het algemeen zijn even belangrijk als de persoonlijke kenmerken die personen bezitten wanneer personen met stress en negatieve gebeurtenissen worden geconfronteerd (Ungar, 2012).

Zoals gezegd worden individuen vaak met moeilijkheden geconfronteerd die invloed hebben op hun leven. Deze gebeurtenissen kunnen invloed op het welbevinden hebben. Hoe mensen deze gebeurtenissen ervaren, hangt onder andere van de bovengenoemde bevindingen af. Soms is het mogelijk dat meerdere personen met een probleem geconfronteerd worden in plaats van één individu. De gebeurtenissen die invloed hebben op groepen zijn bijvoorbeeld natuurrampen of gebeurtenissen van economische aard. De gebeurtenissen van economische aard worden wel "economische schokken" genoemd (Weterings, Diodato & van den Berge, 2013). Een mogelijke economisch schok is de sluiting van een groot bedrijf met als gevolg dat vele mensen werkloos worden. Voor deze mensen is het feit dat ze nu werkloos zijn een grote schok en een negatieve gebeurtenis waarmee ze worden geconfronteerd (Weterings, Diadato & van den Berge, 2013).

Veerkracht speelt ook een rol bij werkloosheid. Uit onderzoek van Jackson en Warr (1987) bleek dat werkloosheid niet nadelig hoeft te zijn voor mensen. In gebieden waar veel mensen werkloos zijn, wordt vastgesteld dat ze een hogere mate aan veerkracht bezitten dan mensen die een baan hebben en niet werkloos zijn (Jackson & Warr, 1987). Dit vermogen maakt het mogelijk voor mensen zich van het feit te herstellen dat ze geen baan meer hebben en nu werkloos zijn.

Sojo en Guarino (2011) hebben een model ontworpen om onder andere de relatie tussen de lengte van werkloosheid en veerkracht te onderzoeken. Ze onderzochten 166 werkloze mannen en 162 werkloze vrouwen uit Venezuela. De deelnemers waren tussen de 18 en 65 jaar oud en waren minstens één en maximaal elf maanden werkloos. Ze hadden de mensen in twee verschillende centra voor werk en inkomen geworven. Ze concludeerden dat veerkracht een manier van bescherming was voor de mensen die lange tijd werkloos waren: “Resilience acted as a protective moderating factor between longer periods of unemployment and social functioning” (Sojo & Guarino, 2011). Veerkracht heeft een positief effect op hun sociaal functioneren, waardoor het lijkt te functioneren als een beschutting voor de betrokken mensen (Sojo & Guarino, 2011). Verder hebben ze geconcludeerd dat de mensen die hoog scoren op veerkracht beter functioneren op sociaal gebied ongeacht de lengte van hun werkloosheid. Mensen die laag scoren op veerkracht functioneren slechter wanneer ze langer werkloos zijn. De lengte van werkloosheid heeft dus alleen invloed op het sociaal functioneren van mensen die laag scoren op veerkracht. Mensen die hoog scoren op veerkracht worden niet beïnvloed door de lengte van werkloosheid (Sojo & Guarino, 2011).

Ook toekomstverbeeldingen zijn in verband gebracht met het ontwikkelen van veerkracht (Sools & Mooren, 2012). Mensen houden zich met hun toekomst bezig om te kunnen omgaan met de complexe veranderingen die in het leven gebeuren. Met behulp van brieven vanuit de toekomst is het mogelijk om veerkracht beter te kunnen begrijpen. Door het schrijven van de brieven worden de mensen uitgenodigd om zich met hun toekomst bezig te houden en erover na te denken. Het verbeelden van de toekomst confronteert mensen met iets nieuws. De brieven geven inzicht in de angsten, hoop en doelen van mensen. Deze geven ook inzicht in de attributie van mensen doordat ze informatie over de waarneming van mensen weergeven. Om deze complexe veranderingen te verklaren worden “possible selves” gebruikt.

“Possible selves are based on individual and social experience, and blend a conceptual explanation that appreciates the importance of self-concept as well as opportunity

structures” (Hardgrove, Rootham & McDowell, 2015). Possible selves zijn een weergave van persoonlijke ervaringen en verwachtingen. Ze spiegelen de mogelijke uitkomsten van het leven weer. Dit kan het gedrag van personen en de beslissingen beïnvloeden (Hardgrove, Rootham & McDowell, 2015) Volgens Markus en Nurius (1986) zijn “possible-selves” de ideeën van individuen die representeren wat ze misschien worden, wat ze willen worden en waarvoor ze bang zijn dat ze het worden. Door het verbeelden van de toekomst is het mogelijk om inzicht te krijgen in het psychologisch functioneren van mensen (Sools & Mooren, 2012).

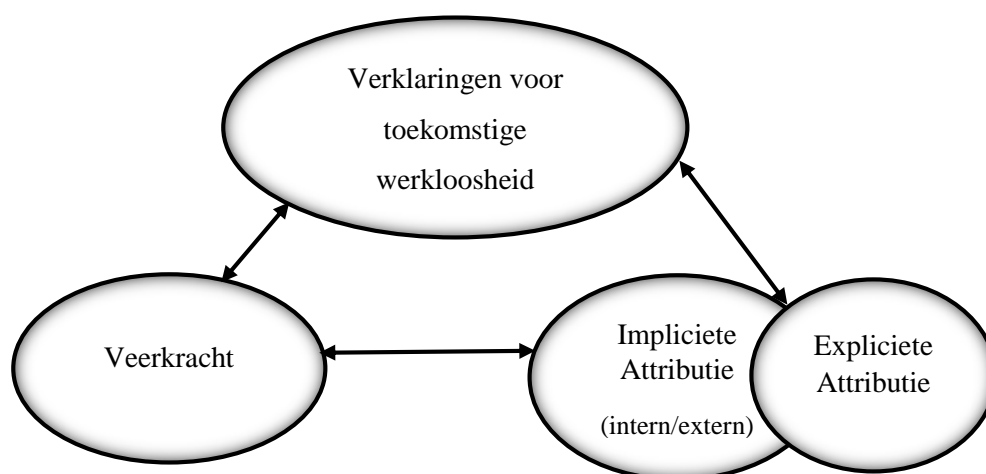
Samenvattend is te zeggen dat het vooral interessant is om te kijken wat de samenhang tussen het verbeelden van de toekomst, veerkracht en attributie is. Een mogelijke samenhang van het verbeelden van de toekomst, veerkracht en attributie is in Figuur 1 terug te vinden. Het is relevant om de samenhang te onderzoeken om informatie op te leveren die voor de gezondheidszorg nuttig kan zijn om het welbevinden van mensen te verhogen. Door het verbeelden van de toekomst heeft men inzicht in het psychologisch functioneren van mensen (Sools & Mooren, 2012). Het is mogelijk om inzicht te krijgen of iemand de voorkeur heeft zijn toekomstige werkloosheid door interne attributie of externe attributie te verklaren. Verder geven brieven uitkomsten over veerkracht, doordat de mensen hun toekomst moeten verbeelden. Daarom is dit onderzoek gericht op het in kaart brengen van overeenkomsten en verschillen van de verklaringen die de mensen geven met hun niveau van veerkracht. Met niveau wordt bedoeld of iemand een hoge of een lage mate van veerkracht ervaart. De eerder genoemde benaderingen zijn die van Weiner (1985) en die van veerkracht. De twee benaderingen verschillen, omdat die van Weiner (1985) zich meer met de persoon zelf bezig houdt. Of mensen intern of extern attribueren hangt af van hun waarneming van de gebeurtenissen. Hierbij wordt niet in acht genomen dat de omgeving ook invloed op de waarneming kan hebben. Dit wordt door Ungar (2012) benadrukt, doordat hij de persoonlijke kenmerken van een persoon even belangrijk vindt als de sociale omgeving van iemand. Het is interessant om met deze twee benaderingen te werken, omdat de eerste benadering de aandacht legt op de persoon en de tweede benadering de aandacht meer op de interactie tussen personen en de omgeving legt.

Uit de bovengenoemde bevindingen en om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden is de volgende deelvraag ontstaan: “*Wat voor verklaringen geven mensen in de brieven vanuit de toekomst voor hun toekomstige werkloosheid?*” Verwacht wordt dat er twee mogelijke redenen zijn die de mensen aangeven. Ten eerste individuele redenen. Zoals gezegd

stelt Weiner (1985) dat mensen de voorkeur hebben om positieve gebeurtenissen intern te attribueren. Ten tweede de maatschappelijke reden, waarmee wordt bedoeld dat mensen de neiging hebben om negatieve gebeurtenissen extern te attributen (Weiner, 1985). De tweede deelvraag om de onderzoeksvraag te beantwoorden luidt: *“Is er een verschil in de score van veerkracht tussen interne en externe attribueerders?”* Verwacht wordt dat de personen de voorkeur zouden hebben om hun toekomstige werkloosheid extern te attribueren. Dit wordt verwacht, omdat werkloosheid over het algemeen als een grote schok en negatieve gebeurtenis wordt ervaren (Weterings, Diodato & van den Berge, 2013). Hierbij wordt gekeken of het niveau van veerkracht invloed heeft op de manier van attribueren. Het is interessant of de personen die hoog op veerkracht scoren anders attribueren dan proefpersonen die laag scoren op veerkracht. Verwacht wordt dat mensen die hoog scoren op veerkracht een voorkeur zouden hebben om intern te attribueren omdat ze zich in staat voelen hun werkloosheid zich zelf toe te schrijven.

Uit deze bevindingen is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: *“Wat voor een samenhang heeft veerkracht met de verklaringen die mensen voor hun toekomstige werkloosheid geven?”*

Figuur 1. Analysemodel. Samenhang van de verklaringen voor toekomstige werkloosheid, veerkracht en impliciete en expliciete attributie.

Methode

Er werd een mixed-method onderzoek uitgevoerd met behulp van een online survey, waarbij de deelnemers voor de taak gesteld werden om een brief te schrijven waarin ze geen betaald werk hadden.

2.1 Deelnemers

Er namen in het geheel 30 deelnemers aan de onderzoek deel. Van de 30 deelnemers werden voor de uiteindelijke analyse 21 gebruikt. De andere 9 deelnemers werden uitgesloten omdat ze de survey niet compleet invulden of de brief niet hadden geschreven. Er is gestreefd naar een spreiding van leeftijdsgroepen. De steekproef bestond uit 10 mannen en 11 vrouwen. De deelnemers waren tussen 20 en 59 jaar oud met een gemiddelde leeftijd van 37.

2.2 Procedure

De deelnemers werden door de drie bachelor studenten in hun persoonlijke netwerk geworven. Daarvoor werd gebruik gemaakt van convenience sampling. Nadat de ethische commissie goedkeuring heeft verleend voor de survey is het onderzoek van start gegaan door het werven van proefpersonen. Dit gebeurde onder andere door het benaderen van medestudenten, vrienden en familie. Door middel van sociale media, bijvoorbeeld Facebook, werd contact opgenomen met vrienden en medestudenten. Het werven van proefpersonen duurde ongeveer drie weken. Verder werd contact opgenomen middels persoonlijke gesprekken met familie en vrienden. Dit gebeurde bijvoorbeeld door het telefoneren met familieleden en het persoonlijk werven van vrienden in de bibliotheek van de Universiteit Twente. Verder werd er rekening mee gehouden dat er verschillende leeftijdsgroepen in de steekproef zouden zitten. Daarom heeft de onderzoeker bewust oudere leeftijdsgroepen in acht genomen en oudere familieleden en hun kennissen uitgenodigd om aan het onderzoek deel te nemen. De enige eisen waaraan alle proefpersonen moesten voldoen, was dat ze niet jonger dan 18 jaar en niet ouder dan 65 jaar waren.

Vervolgens werd de link naar de website aan de proefpersonen gestuurd. Dit gebeurde met name via de sociale media, maar ook via e-mail. Daardoor konden ook de ouderen proefpersonen deelnemen aan de survey.

Er werd voor een online survey gekozen, omdat het een snelle en makkelijke manier was om proefpersonen te bereiken. De onderzoekers hadden door het gebruik van een online survey het voordeel dat ze meerdere personen tegelijkertijd konden werven zonder aanwezig te hoeven zijn. Verder werd voorkomen dat de deelnemers door de onderzoekers beïnvloed werden. Voor deze online survey werd het software programma qualtrics gebruikt.

Als de proefpersonen wilden deelnemen, konden ze met behulp van de link op de website komen. De survey kon ook via de mobiele telefoon uitgevoerd worden. In het begin werden deelnemers geïnformeerd dat ze deelnamen aan een onderzoek dat onderdeel uitmaakte van een bachelor opleiding. De informed consent gaf hun de informatie dat ze met de vragenlijst mochten stoppen wanneer ze willen, dat hun data vertrouwelijk behandeld zou worden en dat het anoniem was.

Voorafgaand aan de brief werd aan de deelnemers de instructie uitgelegd. Hieruit kwam naar voren dat ze de brief in hun moedertaal mochten schrijven en hoe lang de survey ongeveer duurde. De instructie was in het Engels geschreven, omdat er problemen waren met de tijdsplanning van het onderzoek. Er was te weinig tijd om de instructies in Duits en Nederlands te vertalen. Verder werd geprobeerd te vermijden dat de survey te lang duurde. Ze hadden nu de mogelijkheid om verder te gaan om bij de inleiding van de brief vanuit de toekomst te komen. De inleiding van de brief gaf gedetailleerd weer waarop ze moesten letten en wat belangrijk was voor het schrijven. Nadat ze de brief geschreven hadden, werden ze uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen. Ze moesten 18 vragen beantwoorden welke elk apart beantwoord werden. Als ze een vraag wilden overslaan, werden ze erover geïnformeerd dat ze alleen verder konden gaan wanneer ze alle vragen hadden beantwoord. Als ze vragen over de survey hadden, konden ze contact met de onderzoeksleider opnemen. Naam en e-mailadres werden in het begin vermeld en nogmaals aan het eind.

2.3 Materiaal

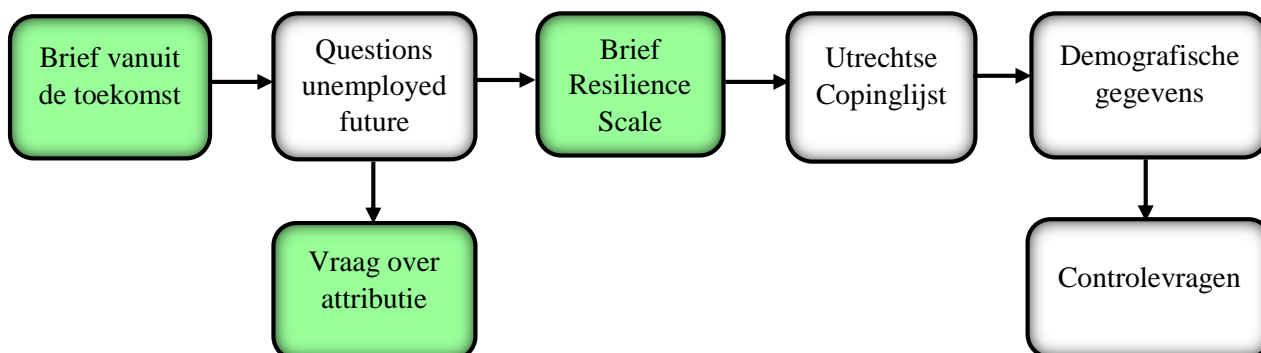
Brief vanuit de toekomst

De deelnemers moesten een gewenste situatie in de toekomst beschrijven waarin ze geen betaald werk hadden. De brief omving maximaal 400 woorden en mocht in de moedertaal van de proefpersonen geschreven worden. Het schrijven van de brieven in de moedertaal had als voordeel dat de deelnemers meer mogelijkheden kregen om te schrijven

wat ze willen schrijven zonder met taalproblemen geconfronteerd te worden. Het schrijven van de brief duurde ongeveer 20 minuten. Doordat ze de brieven in hun moedertaal mochten schrijven was het mogelijk te onderzoeken welke talen de deelnemers spraken. Van de 21 deelnemers schreven 14 hun brieven in Duits, zes in Nederlands en één in Engels.

Vragenlijst

Het tweede deel van de onderzoek was de vragenlijst. De vragenlijst werd geconstrueerd om meerdere onderzoeksvragen te beantwoorden. Figuur 2 is een schematische weergave van de relevante onderdelen voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag in dit onderzoek. Eén van de vijf vragen over de toekomst zonder betaald werk gaf informatie over in hoeverre de personen zichzelf of de maatschappij verantwoordelijk stelden voor hun werkloosheid. Deze vraag had betrekking op de causale attributie theorie van Weiner (1985). De vraag was door de onderzoeker zelf geconstrueerd en biedt alleen ondersteuning voor het coderen van de brieven. De deelnemers moesten twee stellingen beoordelen. De eerste stelling was “I am responsible” de tweede stelling “Society is responsible”. Ze hadden de mogelijkheid om beide stellingen op een schaal van een tot vijf te beoordelen. Daarna volgde de Brief Resilience Scale (BRS). Deze vragenlijst bestond uit zes vragen die de proefpersonen moesten invullen. Daarbij hadden de deelnemers de mogelijkheid met behulp van een 5 punt likert-schaal van ‘Helemaal niet mee eens’ tot ‘Helemaal mee eens’ te kiezen. De BRS toonde aan in welke mate mensen goed met tegenslagen, negatieve gebeurtenissen en stressvolle situaties konden omgaan. Er werd voor de BRS gekozen, omdat het een korte vragenlijst was met een goede interne consistentie, namelijk Cronbach’s $\alpha=0.80 - 0.91$ (Smith et al., 2008).

Figuur 2. Overzicht van de gehele survey. Groen gemarkeerde onderdelen worden voor deze scriptie gebruikt.

Demografische gegevens en controlevragen

Aan het eind van de survey werd naar de demografische gegevens van de proefpersonen gevraagd. Deze vier vragen bevatten achtergrondinformatie over de leeftijd, het geslacht en het opleidingsniveau van de proefpersonen. Verder werd naar informatie over het verbeelden van de toekomst gevraagd. De laatste twee vragen waren controlevragen. Ze dienden te meten of de proefpersonen de survey begrepen en hoe serieus ze deze invulden.

2.4 Data-analyse

De onderzoeksvraag “*Wat voor een samenhang heeft veerkracht met de verklaringen die mensen voor hun toekomstige werkloosheid geven?*” werd beantwoord door middel van kwalitatieve en kwantitatieve analyse. Er werd gebruik gemaakt van de methode triangulatie om de validiteit van het onderzoek te verhogen.

Brief vanuit de toekomst

De brieven werden kwalitatief geanalyseerd met behulp van het softwareprogramma Atlas.ti. Daardoor was het mogelijk de deelvraag “*Wat voor verklaringen geven mensen in de brieven vanuit de toekomst voor hun toekomstige werkloosheid?*” te beantwoorden. De brieven werden thematisch geanalyseerd middels de theorie van Weiner (1895), zie Inleiding. Daardoor ontstonden twee richtinggevende begrippen die intern en extern genoemd waren. Middels deze begrippen werden codes geformuleerd om de brieven te analyseren. Deze twee codes werden intern en extern genoemd. De eerste code had betrekking op de interne attributie en de tweede tot de externe attributie. De codes werden aangepast aan de brieven. Deze manier van analyse is terug te voeren op de “grounded theory” en “sensitizing concepts” (Bowen, 2008). Door het aanpassen van de twee codes met de brieven ontstonden tijdens het analyseren van de brieven twee specificaties van de codes intern en extern. Deze specificaties hadden betrekking tot een gemengde versie van interne en externe attributie. Uiteindelijk waren vier codes ontwikkeld die tijdens het coderen kort “intern”, “extern“, “extern-intern” en “intern-extern” genoemd waren. De code intern werd ingezet als proefpersonen de reden voor hun werkloosheid aan zichzelf toeschrijven. De code extern werd daarentegen gebruikt als de redenen toegeschreven werden aan oorzaken die niets te maken hebben met de individuen en eerder gerelateerd waren aan maatschappelijke redenen. De laatste twee codes werden ingezet als er een gemengde versie van interne en externe attributie bestond.

De brieven werden per zin geanalyseerd. Hierbij werd voor een percentuele indeling gekozen. Bij een percentage van 70 procent of meer werd de brief naar de meest voorkomende code ingedeeld. Wanneer er sprake van minder dan 70 procent van een bepaalde code in een brief kreeg de brief de code gemengd. Er werd voor 70 procent gekozen, omdat het de meest objectieve maat was om de algemeen indruk weer te geven. Het was voorafgaand met verschillende percentuele verdelingen zoals 68 procent en 74 procent gewerkt maar het bleek dat ze te vele brieven in een bepaald categorie laten vielen. Het was dus mogelijk dat de brieven in een categorie van intern, extern en gemengd vielen, waarbij ze eigenlijk tot een ander categorie behoorden. Dus was voor 70 procent gekozen omdat het de best genuanceerde indeling was. De zinnen van de brieven werden gecodeerd waarbij elke brief aan het eind de code “intern”, “extern” of “gemengd” kreeg.

Vraag over attributie: expliciet en impliciet

De antwoorden op de vragen over attributie dienden als triangulatie bij het coderen van de brieven. Door de vragen was het mogelijk om te kijken wat de personen zelf dachten over de reden voor hun toekomstige werkloosheid. Hierbij werd gekeken in hoeverre het antwoord op de vraag overeenkwam of verschilde in vergelijking met de brief. Hierdoor werd het mogelijk om zowel de expliciete attributie (via de vraag over attributie) en de impliciete attributie (via de beschreven attributie in de toekomstbrieven) mee te nemen.

Brief Resilience Scale (BRS)

Verder werd kwantitatieve analyses uitgevoerd met behulp van het statistische computerprogramma Statistical Package for the Social Sciences (SPSS). Daarmee werd het gemiddelde op de Brief Resilience Scale (BRS) berekend. Bij de BRS waren Item 1, 3 en 5 positief geformuleerd en Item 2, 4 en 6 negatief geformuleerd. Dit betekent dat Item 2, 4 en 6 omgekeerd gescoord werden. De score op de BRS werden door het berekenen van het gemiddelde bepaald (Smith et al., 2008). Dit was noodzakelijk om vervolgens te analyseren of er verschillen en overeenkomsten te vinden waren in de verklaringen tussen hoog en laagscorers op de BRS. Het criterium voor het hoog of laag scoren of de BRS was afhankelijk van het gemiddelde op de BRS. Er werd een non-parametrisch toets gebruikt met een onafhankelijke steekproef. Er werd een interval opgesteld voor de scores van deelnemers die laag, middel of hoog scoren op de BRS.

Samenhang tussen veerkracht en attributie

Om te samenhang tussen veerkracht en attributie te bepalen waren de scores op de BRS vergeleken met de impliciete attributie van de deelnemers. Daarvoor werd het gemiddelde score op de BRS berekend en gekeken of er verschillen te vinden waren tussen de mensen die intern en extern geattribueerd hebben ten opzichte van de score op de BRS. Verder werd de impliciete attributie vergeleken met de hoog en laagscorers op de BRS. Het werd gekeken of de mensen die intern attribueren hoog scoren op de BRS en de mensen die extern attribueren laag scoren op de BRS. Dit werd met behulp van het interval, welke opgesteld was voor de score op de BRS, bepaald. Verder is er voor een t-toets gekozen om een significantiewaarde (p) te berekenen. Er wordt een significantieniveau van $\alpha = 0,05$ gehanteerd. Dit betekent dat de hypothese wordt verworpen als de overschrijdingskans groter is dan $\alpha = 0,05$.

Resultaten

3.1 Controlevragen en algemeen indruk

De gevonden data geeft algemene informatie over de deelnemers en over hoe zij de survey hebben ingevuld. Het is opvallend dat sommige deelnemers de vragen niet helemaal hadden begrepen of het moeilijk vonden om deze te beantwoorden. Het gemiddelde bij deze vraag is 3,3, maar deelnemers scoorden op de vraag of ze de vragen hebben begrepen met “no, not at all” (1) of “yes, very much” (5). Verder is te zeggen dat de deelnemers de vragen eerlijk en serieus hebben ingevuld. Bij de vraag hoe eerlijk ze de vragen hebben ingevuld was het gemiddelde 4,1 en bij de vraag hoe serieus ze het hebben ingevuld 4,0. Er blijkt een gemiddelde van 3,7 te zijn bij de vraag over hoe goed ze de instructie van de brief hebben begrepen. Verder blijkt dat de deelnemers de brieven eerlijk (3,5) serieus (3,8) en waarheidsgetrouw (3,6) hebben beschreven. Verder wordt bekeken hoe de deelnemers het schrijven van de brieven waarnamen. De gemiddelde score op deze vraag was 3,28. Bij de vraag over hoe plezierig ze het schrijven van de brief vonden, bleek een gemiddelde van 2,85. Er blijkt een gemiddelde van 4,42 op de vraag over hoe realistisch de deelnemers de beschreven toekomst vinden.

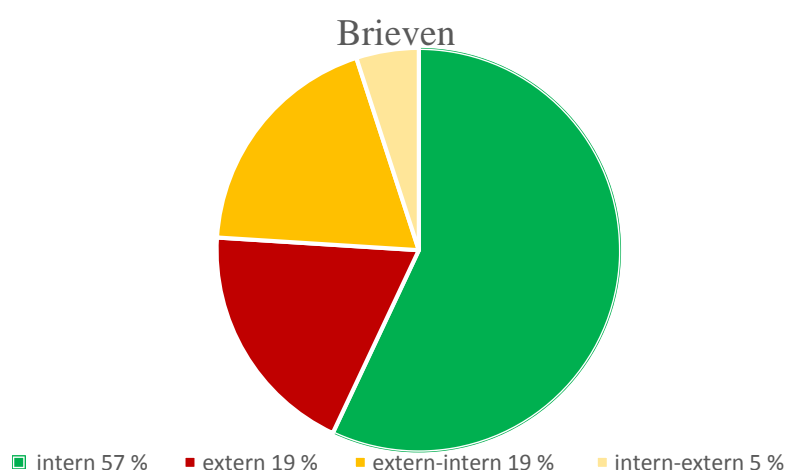
De complexiteit en de hoeveelheid details in de brieven varieert. Sommige brieven zijn heel erg lang met specifieke details. Ze beschrijven gedetailleerd de kleur van objecten in hun

omgeving of de geur van bijvoorbeeld de zee. Andere brieven zijn 5 zinnen lang en kort geschreven. De eerste indruk is dat de manier van het schrijven van de brieven heel erg verschilt tussen de deelnemers. Inhoudelijk is opvallend dat sommige brieven creatief en op een mooie manier geschreven worden. Daarnaast is te zeggen dat er ook brieven waren waar tijdens het coderen naar voren kwam dat ze met tegenzin waren geschreven. Dat blijkt onder andere uit de lengte van brieven, de korte schrijfstijl en het vaak gebruik maken van herhalingen.

3.2 Attributie in de toekomst brieven

Uit de analyse van alle brieven blijkt dat 57 procent van de brieven “intern”, 19 procent “extern” en 24 procent “gemengd” gelabeld is. De gemengde brieven zijn onderverdeeld in “extern - intern” en “intern - extern“. Van de gemengde brieven is 80 procent van extern naar intern geattribueerd en 20 procent van intern naar extern. In het geheel blijkt dat 19 procent van de 21 deelnemers van extern naar intern geattribueerd heeft en 5 procent van intern naar extern. De percentuele verdeling van de codes op de brieven zijn in Figuur 3 te zien.

Figuur 3. Percentueel verdeling van de codes op de brieven.

Intern

De code intern werd gebruikt als één van de volgende drie subcategorieën bij het coderen van de brieven te zien was. De eerste subcategorie is dat iemand iets goeds voor de gemeenschap wil doen. De deelnemers beschrijven in dat geval dat ze liever iets voor het gezelschap willen doen dan een betaalde baan te hebben: “We leven nu in een samenleving waar het om het helpen van anderen gaat en dat is het beste loon dat je kan krijgen.” De tweede subcategorie is dat de deelnemers geen werk willen hebben. “I kind of enjoy my situation as housekeeper now, I cook and care for everything at home.” Ze hebben geen zin om te werken en blijven thuis bij hun familie. De derde subcategorie is dat de deelnemers hun baan opzeggen. Het volgende voorbeeld is vertaald naar het Nederlands: “Ik heb mijn baan 20 jaar geleden opgezegd. Ik wil iets bereiken in mijn leven.”

Extern

De code extern werd gebruikt als één van de volgende twee subcategorieën in de brieven te vinden was. De eerste subcategorie is dat de deelnemer beschrijven dat ze hun ontslag krijgen. Een voorbeeld hiervan: “Maar mijn werkgever dacht dat ik geen goed werk heb geleverd. Nu zit ik thuis en probeer zo goed mogelijk mijn leven te leven.” Ze willen werken, maar hebben geen mogelijkheid. De tweede subcategorie is dat hun “bedrijf” gesloten werd. Het volgende voorbeeld is vertaald naar het Nederlands: “Ik zit in mijn kamer en kijk tv. Ik ben op dit moment werkloos. Ik heb vorig jaar mijn baan verloren, omdat het bedrijf werd gesloten.”

Extern-Intern

De code extern-intern werd gebruikt als de volgende subcategorieën te vinden waren. De eerste subcategorie is dat de deelnemers beschrijven dat ze hun ontslag krijgen, maar dat zij gelukkiger zijn dan vroeger. Het onderscheid met de code extern is dat de deelnemers beschrijven dat ze door het krijgen van het ontslag nu andere mogelijkheden hebben dan vroeger en dat zij tevreden zijn met hun situatie zonder betaald werk. Een voorbeeld hiervan: “Now, I am quite happy, even without having the possibility to earn money.” Ze vinden het mooi om meer tijd voor andere dingen te hebben, bijvoorbeeld hun familie en vrienden. De tweede subcategorie is dat ze geen werk hebben, maar daardoor meer tijd voor zich zelf hebben: “Ik heb hard gewerkt. Ik heb nu geen werk, maar ik heb zo veel tijd voor mezelf en voor de andere dingen die ik altijd wilde doen.”

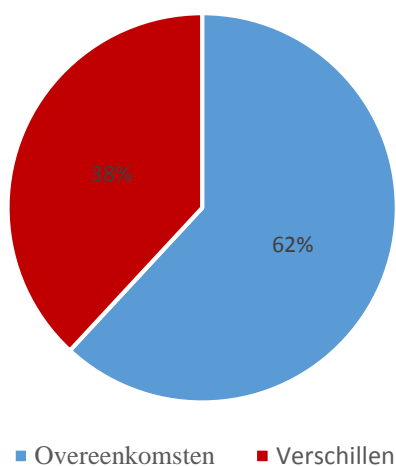
Intern-Extern

De code intern-extern werd één keer gebruikt. De subcategorie voor het gebruiken van deze code is als de deelnemers beschrijven dat ze zelf hun baan opzeggen, maar ongelukkig worden. Een voorbeeld ervan is een man die door depressie zijn baan op had gezegd, maar daarna ongelukkiger was dan met baan. Hij ziet de maatschappij als het probleem voor zijn werkloosheid: “Ik heb alles geprobeerd om een nieuwe baan te krijgen. Ik ben echt boos dat ik geen mogelijkheid krijg.”

3.3 Vraag over attributie

In dit stuk wordt de vraag met betrekking tot attributie geanalyseerd. Hierbij kwam uit de data naar voren dat het gemiddelde op “I am the reason” 3,24 was en op “Society is the reason” 2,67. Verder werd gekeken of de brieven met de vraag over attributie overeenkwamen of verschilden. Uit de data kwam naar voren dat 62 procent van de vragen overeenkwam met de attributie van de deelnemers en 39 procent verschild. In Figuur 4 is de percentuele verdeling van de overeenkomsten en verschillen tussen de expliciete en beschrevene attributie te zien. Van de 12 brieven die intern gecodeerd waren, kwamen er 8 overeen met de vraag over attributie en 4 niet. Van de vier brieven die extern gecodeerd waren, zijn alle vier de brieven overeengekomen met de vraag. Van de vier brieven die extern-intern gecodeerd waren, verschilden alle vier brieven met de vraag. De brief die intern-extern gecodeerd was, kwam overeen met de vraag. In Tabel 1 zijn de overeenkomsten en verschillen tussen expliciete en impliciete attributie weergegeven.

Figuur 4. Percentuele verdeling van de overeenkomsten en verschillen van de expliciete en impliciete attributie

Tabel 1.

Overeenkomsten en verschillen tussen expliciete en impliciete attributie.

Categorieën	N	overeenkomsten	verschillen
Intern	12	8	4
Extern	4	4	0
Extern-Intern	4	0	4
Intern-Extern	1	1	0
Totaal	21	13	8

3.4 Brief Resilience Scale (BRS)

De gemiddelde score op de Brief Resilience Scale was 3,21 met SD=1,006. De gemiddelde score voor de categorie intern was 3,65 voor extern 1,71 en voor gemengd 3,37. Dit is in Tabel 2 te zien.

Er wordt voor een interval gekozen om te bepalen of deelnemers laag, gemiddeld of hoog scoren op de BRS. Het bleek dat scores van 0 tot 2,76 als laag worden ingedeeld, van 2,77 tot 3,66 als gemiddeld en vanaf 3,67 als hoog. Dit betekent dat 28,6 procent laag, 38,1 procent gemiddeld en 33,3 procent hoog scoort op de BRS. Dit is in Tabel 3 te zien.

3.5 Samenhang tussen veerkracht en attributie

Het gemiddelde van de mensen die intern geattribueerd hebben werd vergeleken met het gemiddelde van de mensen die extern geattribueerd hebben. Het kwam na voeren dat de mensen die intern attribueren (3,65) hoger ten opzichte van de BRS scoren dan die mensen die extern attribueren (1,71). Dus bestaat er een samenhang in de mate van veerkracht ten opzichte van interne en extern attribueerders.

In dit onderzoek is de significantiewaarde (p) 0,00 en dus kleiner dan het significantieniveau $\alpha = 0,05$. Doordat de significantiewaarde kleiner is dan het significantieniveau wordt de hypothese aangenomen. Hierdoor kan worden aangetoond dat er

een significant verschil is tussen interne en externe attribueerders ten opzichte van het gemiddelde op de BRS.

Verder werd de impliciete attributie vergeleken met het interval van hoog en laag scorers op de BRS. Het kwam na te voeren dat van de 7 deelnemers die volgens het interval hoog scoren op de BRS alle 7 intern geattribueerd hebben. Er is één deelnemers die laag scoorde op de BRS en intern geattribueerd heeft. Van de 6 mensen die laag scoren op de BRS hebben 4 extern geattribueerd. Dus hebben alle deelnemers die hoog scoorden op der BRS intern geattribueerd. In tegenstelling hebben alle deelnemers die laag gescoord hebben op de BRS extern geattribueerd.

Tabel 2.

Gemiddelde Scores op de Brief Resilience Scale (BRS)

Categories	N	Mean	Std. Deviation
Intern	12	3,6533	0,76437
Extern	4	1,7075	0,54908
Gemengd	5	3,3660	0,59517
Totaal	21	3,2143	1,00643

Tabel 3.

Interval voor hoog, middel en laag scorers op de Brief Resilience Scale (BRS)

Score	N	Interval	Sig. (2-tailed)
Laag	6	{0 / 2,76}	0,00
Middel	8	{2,77 / 3,66}	0,00
Hoog	7	{3,67 / 5}	0,00

$p^* < 0,05 < p^{**} < 0,01$

Conclusie en Discussie

Wat betreft de onderzoeksvraag *“Wat voor een samenhang heeft veerkracht met de verklaringen die mensen voor hun toekomstige werkloosheid geven?”* is het na de analyse mogelijk de deelvragen te beantwoorden en daarna een uitspraak over de onderzoeksvraag te doen. Over de eerste deelvraag *“Wat voor verklaringen geven mensen in de brieven vanuit de toekomst voor hun toekomstige werkloosheid?”* mag geconcludeerd worden dat er anders dan verwacht meer dan twee redenen genoemd worden om de toekomstige werkloosheid te verklaren. Het was verwacht dat alleen interne en externe redenen in de brieven te vinden zijn. Tijdens het coderen in dit onderzoek is opgevallen dat er specificaties van interne en externe attributie te vinden waren namelijk extern-intern en intern-extern. Deze zijn samengevat als gemengde categorie. Als de theorie van Weiner (1985) gebruikt wordt om een coderingsschema te ontwikkelen, moet in acht genomen worden dat er niet alleen redenen voor interne en externe attributie zijn. Ungar (2012) benadrukt dat de interactie tussen mensen en de sociale omgeving van mensen belangrijk is voor het ontwikkelen van veerkracht. Doordat in dit onderzoek een samenhang tussen attributie en veerkracht is gevonden, zou het belangrijk zijn om de door Ungar (2012) genoemde redenen in acht te nemen. De specificaties van de begrippen intern en extern lijken door redenen veroorzaakt te worden die Weiner (1985) niet in zijn theorie heeft opgenomen, namelijk de invloed van de sociale omgeving en de interactie tussen mensen.

Wat betreft de tweede deelvraag *“Is er een verschil in de score van veerkracht tussen interne en externe attribueerders?”* blijkt dat de significantiewaarde (p) kleiner is dan het significantieniveau. Dat wil zeggen dat het gemiddelde van de deelnemers die intern geattribueerd hebben hoger was dan die van de deelnemers die extern geattribueerd hebben. Verder is het interessant dat de mensen die hoog op de BRS scoren altijd intern attribueerden. In tegenstelling tot die bevinding zijn de lage scores op de BRS terug te voeren op de mensen die extern attribueerden. Er is slechts één deelnemer die laag scoorde op de BRS en desondanks intern attribueerde. Een mogelijke verklaring voor het verschil is dat mensen die een hoge score op de BRS hebben zich in staat voelen om de werkloosheid aan zichzelf toe te schrijven in vergelijking met mensen die extern attribueren. Mensen die hoog op de BRS scoren, bezitten het vermogen om zich beter te kunnen herstellen van tegenslagen. Verder kunnen ze beter met negatieve gebeurtenissen omgaan. Mensen met een lage score kunnen niet zo goed met negatieve gebeurtenissen, zoals hun werkloosheid, omgaan en schrijven dit

dan eerder de samenleving toe. Dit was ook in hun brieven te zien. De mensen die hoog op de BRS scoren, gaven in hun brieven geen uitvluchten aan voor hun werkloosheid. Ze hadden het aan zichzelf toe geschreven, maar voelden zich in staat om met deze situatie om te gaan. Ze probeerden het beste van de situatie te maken zonder de samenleving er verantwoordelijk voor te maken. In tegenstelling hiermee maakten de mensen die laag op de BRS scoren de samenleving vaak verantwoordelijk voor hun werkloosheid. Ze waren niet in staat om hun werkloosheid zichzelf toe te schrijven.

Meer dan de helft van de deelnemers heeft hun toekomstige werkloosheid intern geattribueerd. Slechts een klein deel van de deelnemers heeft hun brieven extern geattribueerd. Deze uitkomsten zijn anders dan verwacht. Er werd vanuit gegaan dat een groot deel van de deelnemers de voorkeur zouden hebben om extern te attribueren. Dit werd verwacht, omdat Weiner (1985) stelt dat mensen negatieve gebeurtenissen eerder extern attribueren dan intern. Werkloosheid is een voorbeeld van een negatieve gebeurtenis waar veel mensen last van hebben. Men kon daarom verwachten dat de deelnemers hun werkloosheid aan externe redenen, zoals de samenleving, zouden toeschrijven. Desondanks hadden de deelnemers de voorkeur om intern te attribueren. Een mogelijke verklaring hiervoor is de cultuur van mensen. De deelnemers in dit onderzoek zijn afkomstig uit Duitsland of Nederland. Mensen uit geïndustrialiseerde en westerse landen, zoals Duitsland en Nederland, hebben vaker de neiging om intern te attribueren dan mensen uit ontwikkelingslanden, zoals Mexico (Weber & Johnson, 2005). Het verschil in economische omstandigheden van mensen heeft vermoedelijk invloed op de attributie van mensen. In dit onderzoek werden culturele verschillen niet in acht genomen. In toekomstige onderzoek zouden de verschillen in economische omstandigheden en cultuur van mensen meer in acht genomen moeten worden om te voorkomen dat de gevonden data wordt beïnvloed.

Door het beantwoorden van de deelvragen is het mogelijk een uitspraak over de onderzoeksvraag *“Wat voor een samenhang heeft veerkracht met de verklaringen die mensen voor hun toekomstige werkloosheid geven?”* te doen. Geconcludeerd kan worden dat er een samenhang bestaat tussen veerkracht en de verklaringen die mensen voor hun toekomstige werkloosheid geven. Mensen die intern attribueren hebben een hogere mate aan veerkracht en beschikken over het vermogen om beter met negatieve gebeurtenissen in hun leven om te gaan. Ze scoren hoog op de BRS en schrijven hun werkloosheid aan zichzelf en niet aan de samenleving toe. Mensen die laag op de BRS scoren, hebben een lagere mate aan veerkracht en schrijven hun werkloosheid eerder aan de samenleving toe dan aan zich zelf. Mensen die

middel scoren op de BRS hebben gebruiken interne en externe redenen om hun werkloosheid te verklaren.

Bij deze bevindingen moeten de volgende kanttekeningen en sterke punten in acht worden genomen. De steekproef in dit onderzoek bestond uit 21 mensen. Dat is een erg kleine steekproef. Hierdoor zijn de resultaten niet te generaliseren. In een volgend onderzoek zouden meer mensen bereikt moeten worden om een grotere steekproef voor het onderzoek te hebben. Daardoor wordt de generaliseerbaarheid van de resultaten verhoogt, waardoor wederom de betrouwbaarheid van het onderzoek wordt verhoogd.

Verder moet in acht genomen worden dat het coderen van de brieven subjectief is. Wat als intern of extern wordt gecodeerd hangt van de onderzoeker af. De subjectiviteit van de onderzoeker heeft als gevolg dat de resultaten beïnvloed worden. Het coderingsschema werd door slechts één onderzoeker ontwikkeld. Dit heeft wederom invloed op de betrouwbaarheid van het onderzoek. Het zou beter zijn wanneer meerdere onderzoekers samen een coderingsschema zouden ontwikkelen. Tijdens de analyse met behulp van het coderingsschema wordt aangeraden om meerdere onderzoekers te gebruiken om een goede interbeoordelaar betrouwbaarheid te bereiken.

Verder bleek uit de controlevragen dat veel deelnemers de vragen uit de survey en de instructie voor de brief niet hadden begrepen. Het was opvallend dat sommige deelnemers problemen hadden met het begrijpen van wat ze precies moesten doen. Dit kwam naar voren met behulp van de controlevragen. Aanbevolen wordt om het de volgende keer anders aan te pakken. De instructie en de inleiding zouden helderder geschreven moeten worden. Het zou beter zijn om de instructie en inleiding in de moedertaal van de deelnemers te schrijven om taalproblemen te vermijden. Verder is het nuttig om een pilot test te gebruiken om mogelijke fouten of problemen al vroeg in het proces te kunnen herkennen. Daardoor is het mogelijk om begripsproblemen te voorkomen.

Een sterke punt van dit onderzoek is dat gebruikt gemaakt is van bronnen triangulatie. Door het gebruiken van triangulatie wordt de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek verhoogt. De triangulatie binnen het onderzoek maakt het mogelijk om meervoudig inzicht te krijgen in de data, waardoor een complex beeld in kaart wordt gebracht. De combinatie van de gekozen meetinstrumenten levert een heldere beeld en geeft een goede inzicht in de samenhang van veerkracht met attributie.

Verder is te zeggen dat dit onderzoek wel inzicht over de samenhang van veerkracht, attributie en toekomstverbeeldingen geeft. Er kan desondanks geen zekerheid gegeven worden wat betreft de betrouwbaarheid van de onderzoek. Het is aanbevolen om in een toekomstige onderzoek de boven genoemde limitatie in acht te nemen. Als dit in acht genomen wordt is het mogelijk om informatie te verkrijgen die nuttig voor de gezondheidszorg is. Het kunnen bijvoorbeeld interventies aangeboden worden waarin mensen leren beter met tegenslagen terecht te komen. Een interventie waarin ze leren meer veerkracht te ontwikkelen heeft misschien een positief effect op hun welbevinden. Dit zou vooral voor mensen goed zijn die werkloos zijn. Door deze interventie leren ze met hun werkloosheid om te gaan om misschien hun kwaliteit van leven te bevorderen. Een mogelijke interventie is dat mensen in groep sessies met andere mensen samen leren beter met negatieve gebeurtenissen om te gaan. Dit leren ze door oefeningen die ze met psychologische hulp uitvoeren. Als groep sessies worden aangeboden heeft het ook een preventief effect. Het is misschien mogelijk mensen al te helpen die bijvoorbeeld in korte tijd werkloos worden. In de gezondheidszorg is het dus mogelijk om mensen te helpen die in een risico groep vallen. Men kan voorkomen dat mensen last van hun werkloosheid hebben en helpt hun om psychisch beter met de situatie om te gaan.

Concluderend is te zeggen dat in dit onderzoek een samenhang tussen veerkracht en verklaringen voor de toekomstige werkloosheid te vinden is. Er is een verschil tussen mensen die intern en extern attribueren ten opzichte van hun mate aan veerkracht. Dus is er een samenhang tussen de attributie van mensen ten opzichte van veerkracht. Mensen die een hoge mate van veerkracht bezitten attribueren intern. Mensen die een lage mate van veerkracht bezitten attribueren extern. Door deze bevindingen is het mogelijk om de conclusie te trekken dat het anticiperen van de omgeving ook afhangt van het eigen vermogen om met bepaalde situaties om te gaan. De samenhang die gevonden was geeft mogelijk gunstige informatie voor de gezondheidszorg en wordt gebruikt om mensen te helpen en hun welbevinden te bevorderen.

Literatuur

- Bowen, G. (2008). Grounded theory and sensitizing concepts. *International journal of qualitative methods*, 5(3), 12-23.
- Hardgrove, A., Rootham, E., & McDowell, L. (2015). Possible selves in a precarious labour market: Youth, imagined futures, and transitions to work in the UK. *Geoforum*, 60, 163-171.
- Herrman, H., & Stewart, D. E. (2011). What is resilience?. *Canadian journal of psychiatry*, 56(5), 258.
- Jackson, P. R., & Warr, P. (1987). Mental health of unemployed men in different parts of England and Wales. *BMJ*, 295(6597), 525-525.
- Markus, H., & Nurius, P. (1986). Possible selves. *American psychologist*, 41(9), 954.
- Schreurs, P. J. G. & van de Willige, G. (1988). UCL: Utrechtse Copinglijst. Verkregen op 02 november, 2015 via Universiteit Gent, Website: www.bsw.ugent.be/VVGP/UCL.pdf
- Smith, B. W., Dalen, J., Wiggins, K., Tooley, E., Christopher, P., & Bernard, J. (2008). The brief resilience scale: assessing the ability to bounce back. *International journal of behavioral medicine*, 15(3), 194-200.
- Sojo, V., & Guarino, L. (2011). Mediated moderation or moderated mediation: Relationship between length of unemployment, resilience, coping and health. *The Spanish journal of psychology*, 14(01), 272-281
- Sools, A., & Mooren, J. H. M. (2012). Towards narrative futuring in psychology: Becoming resilient by imagining the future. *Graduate journal of social science*, 9(2), 203-226.
- Ungar, M. (2012). *The social ecology of resilience* (pp. 13-31). New York: Springer.
- Weber, A. L., & Johnson, R. L. (2005). *Psychologie, een inleiding*. Pearson Education.
- Weiner, B. (1985). An attributional theory of achievement motivation and emotion. *Psychological review*, 92(4), 548.
- Weterings, A. B., Diodato, D., & van den Berge, M. (2013). *De veerkracht van regionale arbeidsmarkten*. S. J. Langeweg (Ed.). Planbureau voor de Leefomgeving.